

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Scaunul episcop. dela Caransebeș.

În vremi îndepărtate, cetim că apostolul Pavel, lăsând în Efes pe Timoteiu ca episcop, i-a poruncit „să fie credincioșilor exemplu, cu cuvântul, cu viața, cu dragostea, cu duhul, cu credința și cu curăția“, — și cât știm noi, epistolele apostolului Pavel se cetesc și azi în biserică și poporul le ascultă cu toată evlavie. Și dacă atunci, în veacuri îndepărtate s'a cerut dela un episcop atâtea calități eminente și distinse, vom cere noi azi, în veacul al 20-lea, dela păstorii turmei lui Christos, mai puțin, mai ales când știm în ce raport se găsește biserică de azi cu statul, cu societatea și cu credincioșii, cari toți așteaptă ca cel sus pus și împodobit cu mitra arhierască, să fie un izvor de înțelepciune, un izvor de binefaceri și un muncitor neadormit în via Domnului.

Ne dăm seama, cu faptul îngrozitor că libertatea alegerii unui episcop este încâtva țărnută, afară de votul sinodului, și de sancțiunea coroanei exercitată la propunerea guvernului.

Și acelaș guvern care a împiedecat întărirea fericitului Popazu de mitropolit al românilor ortodocși și întărirea dignitarilor Vasile Mangra, Filaret Musta și Dr. Badescu de episcopi, desigur că pe lângă calitățile ce le cere apostolul dela episcop, mai cere și alte calități, pe cari noi, fiii bisericii, tocmai nu dorim să le aibă episcopii noștri, și între aceste poate că slugărnicia din seamă afară

nu este cel din urmă postulat al guvernelor față de episcopi și mai ales de episcopii românești,

Cu toate aceste, noi — și cu noi întreagă obștea românească — nu ne putem abate dela calitățile pe cari le cere apostolul dela episcopul Timoteiu. Și nu ne putem abate, pentru că orice abatere ar însemna să introducem calul troian în biserică și să o dăm pradă în mâinile stăpânirii lumești.

La Caransebeș situația se prezintă și mai prost. Guvernul a pus mâna pe fortăreața lui Doda.

Fondurile grănițarești, cari reprezintă o putere au ajuns pe mâinile lui Constantin Burdia, om care n'are altă ambiție mai mare, decât a sluji pe dnii din Budapesta și interesele lor.

Și dacă și biserică se va degrada ca unealtă oarbă în mâinile guvernului, am pierdut un colț de țeară, ne-am dat legați de mâni și de picioare și biserică va ajunge într'un hal, de care ne îngrozim când ne gândim numai.

Se impune deci, acum ori niciodată, ca factorii conducători, oamenii de seamă să-și dea toți mâna ca să zădărnicească uneltirile viclene ale celor ce vor să pună stăpânire pe biserică ortodoxă din părțile bănățene.

Această frățească conlucrare și înțelegere va reuși numai dacă toate elementele bune, toți cei ce țin la biserică se vor grupa în jurul acelei persoane, care va da mai mare garanță morală și intelectuală, că întrunește calitățile cerute de apostol, și în prima

linie va avea acea inteligență superioară care se impune și în sus și în jos.

Și noi avem firma convingere, că în biserică noastră tot se mai găsesc și persoane de aceste, căci dacă nu s'ar găsi am merită un atestat de sărăcie, atestat, că dela inaugurarea erei constituționale n'am fost în stare să ne creștem surescenența necesară pentru cele 3 scaune episcopice câte le avem azi.

Pe oamenii cari pot veni în combinațiune însă să nu-i examinăm după simpatiile ori antipatiile de cari se bucură la câte un puternic al zilelor de azi. Oamenii fără cultură superioară cari nu știu o boabă din limba germană — această limbă universală — în care ar avea vreo dată să talmăcească durerile poporului nostru în fața Coroanei, să se dea înlături să-și caute de meseria care o au, și să nu îmbete lumea cu apă rece. Dacă în dorul de a servi cu credință biserică vom ajunge la cel din urmă preot dela sate și vom afla că acela ne dă garanță, că e vrednic de a lua cărja arhierască în mână, până acolo să nu ne oprim, căutând pe omul cu aptitudini de a stă în fruntea bisericii. Și mai puțin să ne lăsăm terorizați și intimidați că guvernului nu-i place de cutare sau cutare persoană. Oricât de greu ne-ar cădea și o eventuală altă neîntărire, scopul nostru n'are să fie *întărirea cu orice preț*, ci alegerea cu orice preț a celui mai destoinic. Și atunci ne-am făcut datoria.

Sunt povești vorbele ce se răspândesc nu fără oarecare tendință, că dacă sinodul nici la a treia alegere n'ar ni-

Viața literară.

A. C. Cuza, *Poezii, Epigrame și Cugetări în proză*. Vălenii de Munte 1909. p. 232.

Cine mai cunoaște astăzi pe dl A. C. Cuza ca poet? Versurile d-sale, pe cari le scoate acum în o nouă ediție, se tipăreau înainte de asta cu două decenii. Și s'a făcut atunci o primire în doi peri, ceea ce, probabil, l-a îndemnat să se consacre altor preocupări. D-sa este cunoscut cetitorilor de astăzi mai mult ca agitator de probleme sociale practice, ca de pildă anti-alcoholismul și antisemitismul. Iar literatura-i de ocazie, cum sunt cele câteva pamflete rimate, sau cum a fost articolul d-sale despre naționalitate în artă, apărut în Făt frumos-ul lui Gârleanu, n'au găsit de loc apreciatori entuziaști.

Scriitori de aceștia, cari își fac apariția cu oare-care impetuoșitate, muncesc la început cu stăruință, atacă îndrăzneț toate genurile literare și, obosiți de grabă, se pierd în banalități și se retrag la alte indeletniciri, se cheamă diletanți. Iar un diletant pur este unul din acei mulți contemporani ai lui Eminescu, cari, sub vraja măestrului, porniseră să-i imite gândurile și forma în care le exprimă, având drept dar dela natură numai un dram de talent de versificare.

Atât forma lirică și satirică a lui Eminescu, cât și frânturi întregi de imagini și potriviri de cuvinte și de rime de-ale acestuia, le regăsim

în poeziile lui A. C. Cuza într'o asemănare adeseori jignitoare. Citiți chiar poezia lui dela începutul volumului și veți găsi strofe eminesciane:

*Tu ești un vis, acel dintâi
Și cel din urmă poate
Și fără tine triste-mi par
Și ne 'nțelese toate.*

*Dar chip cu-al tău asemănat
Nu-i în puterea firii
Și veșnic tu vei rămânea
În lumea 'nchipuirii.*

Povestea aceluiaș mare poet liric al nostru o întâlnim și în poeziile, cu o notă mai șagalnică, ale dlui Cuza, ca de pildă în „Ție“:

*De când mă tot uit la tine
Chipul tău m'a scos din minți,
Ești atât de dragălaşă
Când la mine te alinți.*

*Și privind cu înduioșare
Ochișorii tăi isteți,
Am văzut atâtea farmec
Și atâtea frumuseți.*

*Că deatunci mă arde 'n taină
O văpaie de dorinți,
Ești atât de dragălaşă
Când la mine te alinți.*

Acest „atâtea“ farmec și „atâtea“ de cuminti care dă uneori strofelor lui Eminescu o nuanță specială, nu e greu de recunoscut. De-asemenea ne par cu totul cunoscute strofele de cuprins reflexiv ale dlui Cuza. Citind „Cogitanda“ d-sale și analizând puțin filosofia rimată ce cuprinde, nu e greu să descoperim în ea o parafrază încalcită a „Glossei“ lui Eminescu. Întâlnim acolo rânduri ca:

*... Cei cu mintea liniștită
Tu gândește și socoate,
Că și 'n lumea cea de visuri
Înțelesul lor le-au toate.*

*... Fărâmturi din tot întregul
Ne trudim a-l înțelege,
Nepătruns rămâne veșnic
Ori ce-om face, ori ce-om dreg.*

Deci lipsa desăvârșită de originalitate este întâia vină a poeziilor dlui Cuza. Și, de nu ne înșelăm, nu Eminescu singur este pus la contribuție. Mai găsim în acest volum și alte reminiscențe din lecturile autorului. Pe ici-colo se ivește influența lui Heine. Și se întâmplă uneori că până și maxime celebre, răspândite pretutindeni să-i servească de subiecte poetice. Așa de pildă din nemțescul „Ernst ist das Leben, heiter ist die Kunst“, dsa face strofa:

*Căci viața-i haos de durere
Dar arta-i pururea senină.*

meri gustul guvernului va face însuș el denumirea.

Intre bărbații de seamă ai bisericii noastre nu se găsește nici unul care să se predea de o unealtă atât de păcătoasă. Și dacă chiar s'ar afla vr'un păcătos, acela în curând va trebui să-și ia catrafusele din reședința episcopescă, iar Mitropolit care să hirotonească pe un atare om nu se găsește la noi, și ceice ar putea fi ispitiți să creadă aceasta aceia comit o blasfemie față de actualul cap al bisericii noastre.

Și în urmă doar se va îngriji bunul Dumnezeu, cum ne-a scăpat din atâtea mizerii sute de ani, ca să nu crească nici coarnele ministrului nostru de culte Apponyi până în ceriu. Cu perseverență și cu încredere în Dumnezeu să pășească fruntașii bisericii pe calea de până aci și rezultatul luptei lor desinteresate trebuie să dea roade binefăcătoare pentru biserica noastră dreptmăritoare.

Starea politică la noi e astăzi din cele mai încurcate, sau mai bine zis acum începe să se apropie de adevărata încurcătură pe care numai cunoscuta soluție a nodului gordian s'o mai poată deslegă. Cei cari forțază situația sunt și de astădată kossuthiștii. Acest partid înfiripat pe neașteptate în majoritate parlamentară, de când a ajuns la guvern prin negarea cea mai sfidătoare a programului său, a trăit într'un îndelung proces de disoluție. Tendințele de căpătuială ale mamelucilor acestui partid trebuiau să spargă unitatea care nu se întemeia pe nici o credință, pe nici un principiu. Acum în fața negocierilor cu Viena s'a manifestat tot mai puternic dorința de-a acapara puterea pe seama partidului independist și de-a rupe toate legăturile nesuferite cu coaliția...

Elementele mai prudente din partid, în frunte cu slăbănogul „șef“ Kossuth ar rămâne și pe mai departe în tovărășia coaliției, pentru a-și mai putea lungi cu-o zi două posibilitatea guver-

nării... Nemulțumiri însă, în frunte cu Iusth, pentru cari în acest caz ar fi mai iluzorie acapararea puterii, pretind desfacerea imediată de coaliție.. De aici o mulțime de frecări, o serie de săcăituri mărunte cari anunțau desbinarea. Acum, în sfârșit, această desbinare s'a dat pe față la darea de seamă a președintelui camerei Fr. Iusth, șeful acestei mișcări. Ca un contrapond tendințelor lui Iusth, o seamă de deputați din anturajul lui Kossuth au aranjat un banchet în onoarea acestuia, pentru a-l proslăvi ca singurul șef adevărat al partidului. Amândouă aceste interesante momente politice aveau să se desfășure în aceeași zi. Și în Dumineca trecută s'a lămurit situația. În tovărășia lui Iusth s'au prezentat la Makó 94 deputați, și au trimis aderențe peste douăzeci, pecând bietul Kossuth „șeful“ a rămas cu abia 70 de inși... Se înțelege, că acest act a sdruncinat simțitor șefia neputinciosului Franți.. De sigur, că Viena va aprecia după merit harababura internă din partidul Kossuthist și se va gândi la elemente mai ordonate și mai vrednice de credință.

Din capriciile sortii... Acesta ar putea fi în dragă voie și titlul unui roman sentimental, dar de astădată e titlul unei ciudățenii de procuror care încă își are incontestabila nuanță de romanticism. Cetitorii noștri își aduc aminte, că ziarul „Telegraful Român“ a fost singurul care publicând memoriul medicilor români în chestia congresului din Budapesta a adăugat o notă urită în care se spune că redacția ziarului *nu se identifică* cu cele cuprinse în acest memoriu. Cetitorii își aduc aminte și de impresia detestabilă ce-a produs desavuarea acestor oameni pe cari nu i-a întrebat nimeni și probabil n'au trecut cu vederea un articol al nostru în care infieram această atitudine de „oameni slabi“... Ei și ce-a fost urmarea? Publicul nostru, extrem de răbduri și uitător ca totdeauna, a uitat și acest act rușinos ca multe altele... Dar domnul procuror — și aici vine ironia sortii, — d. procuror n'a uitat și-a făcut *proces de agitație* bunului „Telegraf“... pe când noiăștia *agitatorii* am rămas afară de astădată... Vedeți cum bate Dzeu, va exclamă cutare pravoslavnic din iubiții noștri cetitori, ve-

deți cum e răsplătită moderațiunea dlui Babeș exclamăm noi. Încă o dovadă că în actualul regim se țintește la desființarea noastră și că sistemul de distrugere nu poate fi indulcit de plecaciuni dubioase... Înțelege-vor însă cei chemați aceste adevăruri atât de elementare și atât de des repetate?... Ne cam îndoiim... Dar să vedem.

Face școală slugărnicia la noi, se'nțelege că face școală. Și nici nu e de mirat. Dacă vezi zi de zi răsărind un nou adept, un proaspăt discipol al atitudinilor dubioase, n'ai decât să te gândești la mai marii cari îndrumă pe cei mici cu fapta lor. N'ai decât să te gândești că învățătura celor slabi bate cărările celui puternic. Sau mai pe românește: De ce-ar fi mai breaz în sentimentele sale românești cutare preot pripășit în vre-o parohie slabă, ca episcopul său care se dă plainic și cinstește memoria lui Kossuth?... Se ivesc tot mai mulți cari împărtășesc aceasta judecată urită. În fuga condeiului însemnăm un caz mai proaspăt. În nr. 114 din „Telegraf“ protopopul *D. Moldovan* din Sighișoara convoacă conferența învățătoarească având și următorul punct în program: „*Himnus*“ (*Isten áldd meg a magyart*) *cântare de învățătorii Ioan Boranciu din Vidacul-român și N. Marcu...* Nu mai e nevoie de nici un comentariu. Inchipuiți-vă că dl protopop își adună învățătorii ca să-i audă cântând unguște. Tot aici s'ar mai putea aminti în treacăt, că dl protopop al Sighișoarei se mai distinge prin o calitate unică în felul ei, anume: e directorul despărțământului Sighișoara, fără a fi membru la Asociațiune... — N'avem ce zice, școala cucerește spre bucuria dascălilor și-a nobililor patroni...

Rectificare. În legătură cu comentariul ce-am publicat în numărul nostru trecut referitor la articolul iscălit cu pseudonimul „Gereben“ în „Nagyszebeni Ujság“, dl notar public *Gabr. Zăgoni* din loc ne roagă să desmintim svonul că dsa ar fi autorul acestui articol menit a provoca animozități inutile. Facem loc cu plăcere acestei declarații, având toate asigurările dlui Zăgoni că e departe de politica militantă și nu dorește decât cea mai desăvârșită armonie în societatea sibiană. Din parte-ne rugăm pe dl Zăgoni să primească regretele și scuzele noastre, dacă și scrisul nostru ar fi contribuit la acreditarea unei bănueli neintemeiate.

Ceeace-i aparține dlui Cuza sunt câteva poezii lirice în genul lui Șerbănescu, române ușoare, feminine, cu mici cochetării sentimentale, — un fel de versuri de album, cum se scriau și se cântau pe acele vremuri. Se vorbește în ele de vremea care trece, de iluziile cari mor și de doruri neimplinite. Unele sunt mai curățele, ca populara romanță „Te chiamă priveghetoarea.“ Cele mai multe însă sunt din lumea „Micului Dor“ și nu se ridică întru nimic deasupra fecunzilor noștri trubaduri erotici, cari banalizează cu atâtea zel sentimentele omenești. O singură dovadă:

*Tu ce-mi șbóri voios în cale,
Rândunică, draga mea,
Spune-i că, sdrobot de jale,
Tot gândesc, plângând, la ea.*

*Vânt, ce fugi pe plaiuri falnic
Șbóri spre draga ce iubesc,
Și-i șoptește cu glas jalnic
Că, plângând, la ea gândesc.*

*Iar tu, lună argintie,
Tu privești în al meu gând,
Înzădar ț-aș spune ție
Că la ea gândesc plângând.*

În aceste modele de „Mică poezie“, dl Cuza este uneori de o rară sărăcie de imagini, iar de altă dată de o emfază umoristică. Cine nu va râde, citind de pildă invocații de felul acesta:

„Salutare, salutare, cocostărc!“

Dar dacă din aceste motive opera poetică a dlui Cuza nu prezintă nici un interes artistic, volumul își are partea sa de cugetare, care caută să stabilească autorului e reputație de scriitor. În pieptul dsale, pe cum se vede, se sbat două suflete, unul de poet și altul de cugetător. Ori cât aceste suflete au căutat să se imbine în mod armonios, ele n'au reușit, căci a biruit „cugetătorul...“

Din fondul cătorva poezii, din monoloagele dsale cu reflexiuni sociale, din mormanul de epigrame, satire și cugetări, se desprinde figura unui filosof acru și înrăit. Suferind de apostolomanie, se improvizează în apărător al virtuții și biciuitor al păcatelor, de cari geme lumea și societatea de azi. Socotindu-se, cu o rară lipsă de modestie, drept un mic *Uebermensch*, se ridică singur la o înălțime ametoitoare, de unde privește cu dispreț suveran la cei de jos, trimițând fulgere împotriva lor. Ca un fir negru se țese această grandoare în toate produsele cugetării dlui Cuza, prezentându-l drept un moralist rece, antipatic și obsedat de sine.

Lipsit de umor, în epigramele d-sale, dl Cuza întrebuițează arma satirei vulgare și a vorbelor triviale. Singura d-sale forță, prin care a reușit să-și răspândească o parte a epigramelor, este în jocul de cuvinte, întrebuițat cu abilitate. În acest gen se apropie une-ori de talentul dlor Cincinat Pavelescu și Teleor, spiri-

tualii noștri epigramiști, cari nu recurg niciodată la cuvinte drastice pentru forțarea notei satirice. Cât pentru eșirile dlui Cuza împotriva criticilor, din partea cărora se pare că a avut mult de suferit, ori-cine poate să vadă, că acele nu mai sunt satiră, și pur și simplu un rânjet de om chinuit și fără noroc în cariera sa de scriitor.

Cât de mare nepotrivire este între pretențiile apostolice ale dlui Cuza și între ceea ce produce, se poate controla și din „Cugetările în proză“ dela sfârșitul volumului. Filosoful nostru departe de a fi profund, original și uriaș în concepțiile sale, e de o banalitate extraordinară, editând, ca adevăruri nouă, lucruri știute de toți și spuse de alții. Să cităm câteva exemple:

1. *Viața în sine își are scopul ei.*
2. *Neadevărul de sine se sdrobește; adevărul de sine triumfă.*
3. *Iubirea adevărată e jertfire de sine.*
4. *Sămănați idei, ca să culegeți fapte.*
5. *Timpul e avuția cea mai scumpă.*
6. *A pricepe este mai important, decât a ști.*
7. *E mai ușor a cuceri inima unei femei, decât a o păstră.*

Filozofia aceasta culinară a dlui Cuza nu este de loc schinteierea unei inteligențe strălucite și ne amintește deprinderile similare ale dlui Iorga, care printre maximele sale are perle ca „masiv nu e solid“ și alb nu e negru...

Cu asemenea versuri imitate și cu gânduri atât de originale, dl Cuza de sigur nu este o apariție simpatică în mișcarea noastră literară.

II. Chendi.

Criza dela Făgăraș.

Mai zilele trecute s'a dat prin ziare alarma, că membrii români din comisiunea administrativă a Făgărașului s'au dat demisiile, venind în conflict cu prefectul Széll. Mai pe urmă a eșit la iveală, că nu toți membrii s'au prezentat demisiile, ci numai dnii Dr. Șerban, Iacob Macaveiu și Maximilian Recean. Nu ne stă încă în putință să examinăm dacă toți ori numai o parte din membrii comisiunii au abzis, dar de dorit ar fi ca să aflăm de o purcedere solidară.

La Sibiu, spre pildă, membrii români și sași, venind în conflict cu inspectorul regesc Vértessy, au abzis toți solidar, au fost toți realeși iarăș unanim, dar Vértessy a plecat.

Aici însă este vorba de bărbați ca Partenie Cosma, Dr. Wolff, Dr. Lemenyi, Dr. Bruckner, cari știu ce fac, știu ce vreau și se bucură de încrederea nețărmurită a conaționalilor lor.

La Făgăraș se pare că nu e tocmai așa.

La Făgăraș, spre pildă, s'a dat poruncă ca în școalele grănițarești să se propună toate obiectele în limba maghiară, și membrii comisiunii administrative sau au strălucit prin absență, sau au înghițit gălușca și nu li s'a pus la nici unul în gât. Am vrea să știm făcutu-s'a recurs contra hotărârei și cine l-a făcut?

La Făgăraș s'a cerut să-și ridice învățătorii români competențele dela fondul grănițarese cu cinste scrise în limba maghiară și numiții domni n'au provocat conflict și nu știu să fi dat recurs!

La Făgăraș s'a cerut pentru comuna Lissa școală de stat — și în congregație n'am auzit glas de protest și nici de plecarea inspectorului nu se vorbește nimica.

La Făgăraș, se zice că s'ar fi ales zilele trecute într'o comună curat românească, Vaidarece, la școala grănițarească, o învățătoare maghiară. Președinte este dl Maximilian Recean, dar nu am cetit de vre-o opoziție din partea acestui domn.

Dacă numai unul, și nu toate gravaminele ce se pot ridică contra acestor domni sunt adevărate, și ei nu și-au făcut datoria, atunci abdicarea lor e o paradă și o fanfaronadă, căci ori cu ei ori fără ei, trebile merg destul de slab, și îndreptarea poate urmă numai dacă înșiși domni se îndreaptă.

De sub Surul.

CRONICA LITERARA ȘI ARTISTICĂ.

Secretarul consulatului general al României la Budapesta, dl Augustin Paul a descoperit cu ocaziunea unei excursiuni, în împrejurimile capitalei o stampă reprezentând portretele lui Horia și Cloșca și purtând inscripția: „Wahre Abbildung des Klosca Ion von Kerpenjesch und des Horja oder Nicola Urs aus Nagy-Aranyos aus Siebenbürgen“. (Adevăratul portret al lui Cloșca Ion de Cărpeniș și al lui Horia sau Nicolae Ursu din Transilvania). Dl Augustin Paul a cumpărat stampana și a oferit-o Academiei române.

La inst. „Minerva“ a apărut trei numere din *Biblioteca „Teatrului național“* și anume:

Nr. 1. *Heidelbergul de altă dată* de Wilh. Mayer Förster, trad. de O. Densușianu.

Nr. 2. *Notarul Guérin*, comedie în 5 acte de Emil Augier, traducerea făcută de Brătescu-Voinești.

Nr. 3. *Un faliment* de Björnsterne Björnson, piesă în 3 acte și un tablou, tradusă de I. B. Hétrat.

Prețul unui număr 40 bani. Ne bucurăm mult de apariția acestei biblioteci, pentru că în curând vom avea o alegere prețioasă de piese de teatru, aceia ce n'a fost în stare să facă „Societatea de fond de teatru“ cu atâția bani, într'un răstimp de 10 ani de zile.

Comoara obiectelor de artă din bis. Sf. Petru, a fost adunată și aranjată cu multă pricepere artistică într'un nou muzeu al Vaticanului, care conține 2 săli. Puține muzee de biserică pot rivaliza cu acest muzeu, în care sunt o mulțime de obiecte de artă primite ca dar de papii veacului al V-lea și VI-lea. În anul 846 multe obiecte au fost furate de saraceni, mai târziu papa Leo al IV-lea s'a îngrijit de întregirea colecțiunii și după el Bonifaciu VIII; cardinalul Giordano Orsini, Bessarione, Ugonetti și Angelo Capranica au dăruit toate obiectele de artă ce aveau acestui muzeu. Intre alte obiecte de preț e așa numita: „Dalmatica Carolingia“ o splendoare a artei bizantine. Pe o pânză de mătase închisă sunt scene cu diferite figuri lucrate în aur, argint și colorii. Așa e scena: Isus cu sfinții, Isus pe muntele Tabor, cina cea de taină și altele. Felul țesăturii și al broderiei dă de

bănuț, că acest obiect ar fi de pe la începutul veacului I. În vatican a ajuns printre anii 1455 până la 1499. Cel mai vechi obiect ce se află în această colecție e „Cruză Vaticană“ un dar al împăratului bizantin Iustinian II.

Șezătoare literară. Sâmbăta trecută societatea scriitorilor români a ținut prima șezătoare literară la Galați în teatrul Papadopol. Domnii St. O. Iosif și E. Gârleanu, cari fuseseră anunțați în program, n'au venit la șezătoare.

Șezătoarea a fost deschisă de președintele Mihail Sadoveanu, care a spus între altele că popoarele nu pot ajunge la desăvârșire decât prin cultură.

Scriitorii Pavelescu, Minulescu, Sadoveanu și Lovinescu au cetit din operele lor. D-ra Madalina Cocorăscu a executat la pian câteva bucati din compozitori clasici, iar d-nul și d-na Bărsan dela Teatrul Național au încheiat șezătoarea cu reprezentarea comediei „Linieștea casei“.

Retragerea d-lui Titu Maiorescu. Vestea neașteptată venită dela București despre retragerea d-lui Maiorescu dela catedra de filozofie, a umplut cu părere de rău inimile românilor de pretutindeni. Câteva ziare politice afirmă că dl Maiorescu și-ar fi dat dimisia în urma unui conflict avut cu ministru Haret, din motiv că n'a primit să fie membru în consiliul de judecată dela universitate. Întrebat fiind, dânsul a declarat că se retrage din pricina bătrănelilor și dorința de a se odihni, mai departe conform regulamentului profesorii cari ajung vârsta de 70 de ani sunt nevoiți a se retrage și el care în curând va ajunge această vârstă nu voește să calce legile. Ori-cari ar fi motivele, retragerea d-lui Maiorescu dela universitate, înseamnă o pierdere uriașă, pentru că ilustrul profesor pe lângă știința sa filozofică extraordinară, cultura sa universală, metoda sa de predare și talentul său literar, a fost și un om al datoriei, un educator, care deocamdată nu va putea fi înlocuit de nimenea.

Profesorii din București conștii de acest lucru, au delegat pe d-nii C. Dimitrescu-Iași, I. Bogdan și N. Iorga, ca să stăruiască pe lângă dl Maiorescu să-și continue prelegerile la universitate, fie chiar sub forma unui curs liber.

Nu știm ce rezultat a avut această intervenire, dar ne-am bucură peste măsură, dacă dl Maiorescu ar continua baremi cursurile libere

Cel din urmă cavalier.

— Traducere după Coloman Mikszáth. —

Se mai găsesc încă figuri originale, cari rămân pripășite printre noi, ca toamna câteva rândunele din stolul călător. Pe ici, pe colo mai răsare câte unul, care a purtat cu vitejie steagul cu lozincele libertății, egalității și frățietății, care a trăit sub regimul lui Bach și și-a lungit zilele până azi, dar toate cele petrecute i se par ca un vis mare, ca o dramă îndelungă: de câteva ori a căzut, apoi din nou s'a ridicat cortina și în ochii privitorului s'au perindat tablouri vecinic noi. Dar la urma urmei din întreagă povestea nici o slovă nu-i adevărată, toate au fost totdeauna la fel; acesta e adevărul, — celelalte nu înseamnă nimic.

Un astfel de om e și Paul Bibith. Dumnezeu să-l odihnească pe bietul bătrân, dacă ar fi murit. Căci în adevăr și dânsul e o rânduneală întârziată, chiar prea întârziată, care ar putea să înghete de gerul din jurul lui.

S'a înfundat la moșie și nici odată nu s'a mai mișcat de-acolo. Nici oaspeți n'a primit, nici ziare n'a citit, nici scrisori n'a scris, pe cari le-a primit nu le desfăcea, așa a trăit vreme de 30 de ani ca un mort.

Odinioară eră și el băiat vesel și frumuseț.

S'a însurat cu o fată de toată frumusețea de pe undeva din comitatul Borșod, unde încă

stăpânea o moșie bine orânduită. Fetișcana eră săracă, dar ca un inger, îl dușmănea tot ținutul pentru ea și el o adoră ca pe o sfință.

Se poate să fi fost nevăstuța cam ușuratecă, dar nu știa de păcat. Odată într'un bal s'a lăudat cineva că ar fi sărutat obrazul frumoasei femei blonde. Se poate că nici n'a fost adevărat, ori cine știe în ce clipă de uitare de sine s-o fi pățit. Bărbatului — care din întâmplare a auzit lauda asta — i s'a urcat sângele la cap, și n'a zis un cuvânt până dimineața.

Dimineața și-a așezat nevasta în trăsură și i-a zis cu blândețe:

— Du-te acasă draga mea. Eu trebuie să plec undeva, tu nu te mișcă până nu mă întorc.

Femeia l-a rugat roșind să grăbească, fiindcă... fiindcă mâine are să se apuce de lucru, de un lucru mare — are să coasă fașe și scutece...

S'a și apucat. Iar bărbatul s'a bătut în duel cu individul lăudăros, i-a învărgat fața de creștături și apoi s'a dus și nici odată nu s'a mai întors.

Frumoasa bălaie a putut să-l aștepte răzimată la fereastră vreme de treizeci de ani.

În timpul asta tânărul vioi a ajuns un hurez care nu se mai mișcă din loc. Frumoasa nevastă a umblat pe toate căile să-l impace, să-l vadă, dar își primea scrisorile nedescăcute și logofătul moșiei nici când n'a putut trece pragul acestui om rece care se îngropase în celălalt capăt al țării.

Din bătețul, ale cărui scutece le gătea mă-sa odinioară, s'a făcut băiat mare. Și el a venit odată, — dar bătrânul n'a vrut să-l primească. Nu mai vroia să știe de nimeni nimic.

— Eu sunt închis în criptă — le-a trimis vorba — și cei vii n'au la ce să desfacă cripta.

Ori-ce legătură s'a curmat între dânsii. Au trăit care 'ncotro, neștiind unul de altul, în haină cernită de văduvie biata femeie și cu inima împetrită moșneagului rănit, care nu se mai mișcă deloc din bârlogul lui.

Să fie în adevăr și răni, cari nu se mai pot vindeca niciodată?..

Intr'o zi, după ani îndelungați, a sosit între scrisori un plic care-și întrevedea de departe marginile cernite. Omul rece a îngălbenit, dar n'a desfăcut nici scrisoarea asta, nici nu s'a putut hotărî s'o trimeată înapoi. Simțea ce cuprinde și simțea că nu mai are cui s'o trimite.

Sărmana văduvă e moartă.

Bătrânul a deschis fereastra cu mâna tremurată. Frunzele copacilor îi șopoteau în urechi, vântul îi flueră de departe... Din umbra copacilor care se întindea pe pajistea mătăsoasă se desenau dantelele unui giulgiu mortuar.. Și el deslușea din toate ceremonia asta de mort.

Când s'a întunecat, și-a chemat sluga, unicul om cu care mai schimbă două vorbe, cu care de altfel vorbea pe fereastră.

ce le cer studenții cu atâta tărie. În nădejdea aceasta, dorim bătrânului profesor sănătate deplină mulți ani înainte, ca să fie și mai departe acelaș factor cultural conducător, care să ne apropie spre idealurile culturii noastre românești.

Moartea pictorului Rolla Piekarski. Mercuri a încetat din viață la Pantelimon pictorul Witold Maryan Rolla Piekarski în urma unei afecțiuni de ficat. Defunctul s'a născut în anul 1857 la Smolensk (Rusia). Primele studii și le-a făcut în Polonia. În anul 1878, a fost implicat în turburările socialiste din Varșovia și după doi ani de prevenție, a fost expluzat.

A luat parte la războiul sârbo-bulgar din 1885, luptându-se pentru Bulgaria. Peste doi ani vine în București și se stabilește în România.

A fost desenator humoristic la revistele „Ghiță Berbecu“ celor trei frați Bacalbașa, — la „Cașcavalul“ a lui Stamatin, la „Moș Teacă“ al lui Anton Balcabașa, precum și la diferite ziare.

Mai târziu e numit profesor de desen la gimnaziul din Tg.-Jiu. Pictorul Piekarski e cel dintâi cari a introdus motivele naționale la noi, excelând în arta decorativă. A înființat la Tg.-Jiu un Muzeu de artă decorativă și de ceramică. În 1889, ministerul instrucțiunii l-a însărcinat ca să adune materialuri cu motive din popor pentru secțiunea românească dela expoziția internațională care s'a ținut în anul 1900 la Paris. Piekarski a cutreerat toate satele pe jos și a adunat pentru expoziție un bogat material.

Piekarski moare în vârstă de 52 de ani.

Correspondență.

Indiferentism condamnat.

În cercul Panciovei nu de mult s'a redactat noua carte funduară. Deoarece din acest cerc, sunt și câteva mii de români în comunele Satul-nou, Doloave, Ofcea, Glogon și Iabuca, redactarea acestor cărți funduare ar fi trebuit să ne intereseze din punct de vedere național românesc; cărturarii noștri, în cel dintâi loc preoții, ar fi trebuit să intervină, să sfătuiască pe țărani, ca ei, înaintea comisiunilor exmise la fața locului să ceară, ca numele lor de familie să fie scrise corect, cu ortografia noastră.

Durere însă, căci în această privință, cărturarii noștri nu au făcut absolut nimic. Urmarea

acestui indiferentism condamnat își și are roadele sale, căci numele de familie românești, sunt schimonosite în înțelesul cel mai strict al cuvântului. Codreanu e schimonosit în Kodrau, Ardeleanu în Erdelyan, Malăiescu în Malajeszko, Deheleanu în Dehelyan, Boariu în Boar sau Bohar, Crișanu e Krizsan, etc. etc.

În comunele Satul-nou și Doloave, locuite de Români și Sârbi, lucrul e cu mult mai grav și condamnat, aici multe nume de familie românești sunt introduse ca nume sârbești. Bogdan e Bogdanov, Boleanțu e Bolyanacz etc. etc.

Acuma se lucră la redactarea cărții funduare a cercului Antalfalva, în care cerc avem frunțașă comună Uzdin, cu mai multe de 6000 locuitori, iar în scurtă vreme aceste lucrări se vor începe în cercul Alibunariului. Acestui cerc aparțin comunele Petrovasila, Seleuș, St.-Mihaiu, comune curat românești și Alibunariul, locuit de Români și Sârbi.

Numărul Românilor din aceste comune se ridică la suma de vre-o 17,000.

Cărturarii noștri din aceste comune deci, au mare și nediscutabilă datorință, ca să sfătuiască pe țărani, ca înaintea comisiunilor respective, să ceară ca numele lor de familie să nu fie introdus cu ortografie străină sau schimonosit.

Cererile de natura aceasta vor trebui să fie luate în considerare; legea încă pretinde aceasta ceea ce, de altcund, e lucrul cel mai natural.

Introducerea în cartea funduară a numelor de familie românești, cu ortografia noastră, din punct de vedere național e de însemnătate foarte mare; țărani noștri nu ar fi constrâns ca atunci, când iscălește vre-un document ce se referă la cartea funduară, să își scrie numele schimonosit, așa cum e introdus acolo.

Dar și din punct de vedere material, chestia aceasta are însemnătate.

Mulți țărani de ai noștri nu știu să își scrie numele așa, cum e introdus la cartea funduară; de ex. Ardeleanu nu știe să scrie Erdelyan. Trebuie să producă atestat de indentitate, că George Ardeleanu e indentic cu Erdelyan György! Amintesc un caz semnificativ.

Un țaran român — nu îmi mai aduc aminte de nume și din ce comună era — vine la oficiul cărții funduare din Panciova, să se informeze asupra realităților sale.

Pagina A. și C. sunt în ordine; la pagina B. unde e introdus numele proprietarului — să încercă lucrul.

Oficiantul dela cartea funduară îi spune cine e proprietar; țărani se uită uimit cu neîncredere. „Cum ai zis domnule?“ întrebă el mai odată. Dar răspunsul oficiantului nici acum nu îl mulțumește. „Pe mine mă chiamă... — și își spune numele — iar nu cum stă scris acolo. Apoi în satul nostru nici nu sânt oameni cu așa nume.“

Țărani noștri a părăsit cartea funduară, dând mereu din cap și zicând: „Cum mi au schimbat numele, domnii...“

Cărturarii noștri dela sate să îmbrățișeze cu toată căldura chestia relevată aici, făcând astfel mare și important serviciu neamului nostru.

Să nu se uite, că pe terenul vieții noastre naționale, norii din ce în ce sunt tot mai amenințatori; acest teren trebuie cultivat din toate punctele de vedere; în loc de fraze sunătoare se cer fapte — numai fapte.

Alex. Țințariu.

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ.

Împărțirea științelor.

Sunt oameni, cari iau în răs vorba, care cuprinde un adevăr mare, că din ce învață omul, vede că tot mai puțin știe. Dar răsul acesta dovedește, că cel ce rade nu știe cât de necuprins de largă și de afundă este știința, ce — în sudoarea feții sale — și-a câștigat o omul în fuga grăbită a veacurilor.

Arătărilor și însușirile lucrurilor sunt așa de număroase, și legăturile lor față de ființa omenească așa de felurite, încât minte omenească nu mai poate să le cuprindă pe toate împreună.

Încă înainte de zilele noastre cu aproape un veac abia s'a mai putut încerca o minte uriașă ca Alex. Humboldt (născut în 1769, mort 1859) să cuprindă toate științele și, privindu-le dela o înălțime mare pe toate deodată, să le potrivească într'o unitate și astfel să încerce a înțelege și a statorni legile firii, legile lumii și ținta lor.

Mulțimea lucrurilor aflate și bănuite a adus cu sine, că azi nici vorbă nu mai este ca acelaș cap să le poată cuprinde pe toate; ba sunt oameni, cari vieța întreagă se indeletnicesc numai cu o

— Ștefane băete! — i-a zis cu jale — așa-ză-mi șeaua pe cal!

Sluga sta cu ochii speriați și mișcă mirat din cap.

— Am un drum lung. Mă duc acasă în Borșod.

— Nu cumva călare?

— Ba călare fătul meu.

Și-a plecat călare ca în bătrâni... Cel din urmă cavalier să ducea dealungul satelor și poate că în drum îl mai și radeau copii, doar ședea cam cocoșat pe biata gloabă sură.

I-a trebuit o săptămână pentru călătoria asta.

A ajuns în sat și deadreptul la cimitir s'a dus. Și'n țintirim la cel mai proaspăt mormânt.

Luna tocmai lumină bulgării cari începeau să se usuce. Bătrânul boier și-a scos pălăria. Plețele cărunte i-le respiră vântul.

A apăsat cu pumnul grumazul calului, să-l plece de genunchi și i-a șoptit încetișor la ureche:

— Mângâie cu copita groapa stăpânii... mă surule, mă... că, cine știe, poate să fi fost femeie cinstită...

Calul, ca și când ar fi înțeles cuvintele stăpânului, și-a indoit amândoi genunchii și a mișcat din cap cu blândețe.

Moșneagul și-a pus din nou pălăria și încet, pe gânduri a plecat din țintirim.

A trecut liniștit prin fața castelului. Și doară era lumină la o fereastră.

Poate copilul lui citește acum, ori se roagă pentru sufletul mamei. S'a oprit la crăsmă. A lovit cu cravașa în geam.

— Scoală lțic! Dă-mi o oca de vin!

Ovreiul a eșit cu sticla plină. Călărețul a băut o înghițitură, și-a vărsat ce-a rămas dealungul drumului.

— Iaca sticla jidane! Nu-ți plătesc nimic mă, fiindcă... uite să știi: boierul vostru a umblat pe-aici...

...Nu mai știă sârmanul, că s'a isprăvit demult cu boieriiile...

A dat pinteni calului și-a pornit ca un viteaz din vremuri de demult.

Și l-a înghițit negura nopții.

Guy de Maupassant.

Tatăl.

Deoarece locuia în Batignolles, fiind funcționar la ministerul de instrucție publică, el luă în fiecare dimineață omnibusul, ca să se ducă la birou. Și în fiecare dimineață călătorea până în inima Parisului, în fața unei fete de care se îndrăgostii...

Ea se ducea la lucru în toate zilele la acelaș ceas. Era o brunetă micuță, o brună din acelea ai căror ochi sunt așa de negri încât par niște pete, și ai căror ten are străluciri de sidif.

El o vedea ivindu-se mereu la acelaș colț de stradă și o luă la fugă ca să ajungă greaua trăsura. Alergă repede, mlădioasă și plină de farmec și sărea pe scară înainte de a se oprii caili pe deplin. Apoi, intră înăuntru suflând puțin, și, așezându-se, aruncă o privire 'n jurul ei.

Când o văzută întâia oară, François Tessier simți că chipul acela îi place grozav. Întâlnim uneori femei din acelea pe cari ai chef să le strângi cu ardoare în brațe, dintr'odată fără să le cunoști. Și răspunde, fata aceea, dorințelor sale lăuntrice, așteptărilor sale tainice, acelui fel de ideal de dragoste pe care îl purtăm, fără să ne dăm seama, în fundul inimei.

Oprirea neîncetat, fără voia lui, stânjenită de această contemplațiune, ea se roși. El băgă de seamă și vru să întoarcă ochii; dar îi purtă în ori-ce clipă spre dansa, măcar că se căsnea să-i țintească aiurea.

În câteva zile ei se cunoscără fără să-și fi vorbit. El îi lăsă locul când trăsura era plină urcă pe imperială, cu toate că asta îl dezolă.

Ea îl salută acum surzându-i ușor; și deși își plecă ochii sub privirea lui, pe care o simțea prea vie, ea nu mai părea supărată fiind contemplată astfel.

Ei sfârșiră prin a-și vorbi. Un fel de intimitate de-o jumătate cias 'pe zi. Și aceea era, fără îndoială, cea mai fermecătoare jumătate de cias din viața lui. Se gândea la ea toată vremea

mică părticică din știință, perzând adeseori legătura cu celelalte părți. Pe aceștia i-am putea asemăna — dacă n'ar fi legea, că cu cât ai o parte mai mică de lucrat, cu atât mai bine o poți lucra, — cu un grădinar, care dintr'o grădină foarte întinsă își alege numai un strat, și, pe când îl dărăburește și-l răscolește pe acesta, până la mari afunzimi își pierde vederea pentru bunătațile și frumusețile grădinii întregi.

Să încercăm a da o icoană despre deosebitele părți ale științii.

Din multele împărțiri ce s'au făcut și se fac, noi alegem pe cea arătată de marele cugeător Helmholtz (născut la 1821, fost medic, apoi profesor de anatomie, fiziologie și fizică la cele mai de frunte universități, mort la 1894).

El le împărțește în *științe naturale* și *științe ale gândirii*, iar amândouă felurile sunt legate între sine prin matematică. Cu împărțirea asta el nu vrea să zică că la științele naturale nu e de lipsă în măsură așa de mare gândirea, mintea, ci împărțirea e făcută după obiectul, după *materia științelor*.

I. Științe ale gândirii.

Filologia cercetează dezvoltarea și legile limbilor;

Psihologia legile fenomenelor sufletești și legătura lor cu legile științelor naturale.

Logica ne dă legile gândirii, combinării și documentării.

Istoria ne dă învățătura despre dezvoltarea și soarta popoarelor, intru cât aceste înseși și-au croit-o.

Filozofia caută legătura dintre deosebitele lucruri și vederi omenești. Și după câte laturi și coarde are mintea și inima omenească, atâtea laturi are și filozofia (luată în înțeles larg).

Religiunea (teologia) e știința, care arată legătura dintre lucrurile făcute și făcătorul lor.

Etica, morala cercetează și arată însușirile sufletești și obiceiurile izvorite din ele.

Metafizica e știința lucrurilor ce nu le putem pipăi, dar le putem — ori avem nădejdea să le putem — arăta prin gândire.

Estetica, știința despre frumos. Asta ne conduce apoi la deosebitele măestrii ale frumosului (*artele*), cari dau lucrurilor omenești o înfățișare frumoasă (poezia, muzica, pictura, sculptura, arhitectura)

Istoria culturii arată dezvoltarea culturii omenești în legătură cu împrejurările naturale.

Antropologia caută locul ce-l ocupă omul între făpturi.

Etnografia-demografia arată felurile oamenilor.

II. Științele naturale.

Înainte de-a le înșiră și pe acestea să vedem ce-i *matematica*, despre care am zis că leagă deosebitele științe între sine.

Matematica e știința care, pornind din adevăruri netăgăduite, ca de pildă: de 2 ori 2 fac 4, ne dă legi trainice asupra numărării și asupra măsurării locului. Iar numărul (algebra) și măsurarea locului (geometria) este podul dintre științe. Așa de exemplu pe calea numărării (hipoteza matematică) s'au computat adevăruri din științele naturale și ale gândirii, cari numai târziu după aceea s'au aflat prin cercări (experimente).

Toate științele naturale au ca temelie legile, că *toate lucrurile se schimbă*, însă *fără de a se nimici vre-o putere* (legile despre transformarea energiei și despre *trăinicia energiei*). Ori-cât de felurite ar fi însă schimbările ce le vedem, ele se pot împărți în 2 clase: 1. Schimbarea *materialei* și 2. schimbarea *insușirilor*. Din împărțirea asta urmează 2 științe mari, cari s'au mai numit și *exacte*, fiind că se pot controla prin experimente:

Chimia cercetează schimbările în materie a lucrurilor (bunăoară desfacerea prin hidroliză a apei în hidrogen și oxigen e schimbare în materie);

Fizica privește schimbările în însușiri (apa prin îngheț își schimbă însușirea de a curge).

Urmează apoi științele, cărora li s'a dat numele de „*descriptive*“, cu toate că doar și chimia și fizica sunt descriptive.

Botanica se ocupă cu viața plantelor.

Zoologia cu cea a animalelor.

Deosebirea între plante și animal ar fi, că, pe când plantele au părți numai pentru mâncare și prăsiere, animalele au rânduieși și pentru mișcare. Dar deshilinirea asta nu se poate face chiar cu toată hotărârea, după ce sunt ființe animale care sunt țintuite pe loc și plante care se mișcă, deaceia sub numirea de

Biologie s'a împreunat aceste 2 științe.

Mineralogia descrie ființa pietrilor, a mineralelor. Din fiecare din aceste științe se mai nasc următoarele, după punctul de vedere pe care îl ia cercetătorul, și anume:

Fiziologia, știința despre mișcările dătătoare de putere, de viață, în trup (răsuflare, nutriție, prăsiere, și alte).

Anatomia arată cum sunt zidite ființele înăuntru și înafară (Anatomia morfologică).

Apoi mai sunt științe, cari se ocupă numai cu un fel restrâns de ființe, precum

Ornitologie știința despre paseri,

Ontologia despre insecte. Tot aici în-sămnam:

Geografia, cunoașterea țărilor și preste tot a pământului. Cu ea stau în strânsă legătură o mulțime de alte științe, precum:

Geologia, despre schimbările pământului (cum s'au făcut păturile pământului, ce e cutrămurul de pământ, ce e vulcanismul, și altele.)

Geognozia, despre nașterea și vechimea păturilor pământului.

Hidrografia, cercetează apele și puterea lor de-a schimba pământul.

Orografia, știința despre munți.

Astronomia și *geografia matematică*, cunoașterea stelelor și a locului ce-l ia pământul nostru într e el.

Și acum să mai iai pe rând *aplicarea* tuturor acestor științe (adecă *tehnica* în înțelesul cel mai larg), precum de pildă:

Medicina, întrebuițarea cunoștințelor ce ni-le dau științele naturale (și ale gândirii) spre vindecarea oamenilor.

Agricultura, aplicarea științelor la cultivarea pământului.

Electrotehnica întrebuițarea electricității (o parte din fizică).

Ingineritul, aplicarea în viață a legilor fizice (și chemice), și alte multe științe mai sunt cari și numai înșirându-le te obosești, dar încă învățându-le, pătrunzându-le!

Nu pe toate dar și singuratec abia mai este omul în stare să le urmărească și controleze, după ce zi de zi răsar în toate țările din lume nouă și iar nouă teacuri de cărți (preste cinci sute de mii de cărți de tot felul răsar pe an în toată lumea), astfel în cât învățații s'au pus pe gânduri și au hotărât — la început Englezii — ca spre încunjurarea primejdiei de-a ajunge odată să „nu mai vezi, de atâția pomi, pădurea“, și de-a se prinde multe cercetări prețioase, să edeie o consemnare internațională a tuturor științelor.

cealaltă, o revedea fără încetare în timpul lungilor ședințe ale biroului, urmărit, stăpănit, copleșit de aceia icoană plutitoare și stăruitoare, pe care ne-o lasă chipul unei femei iubite. Ii părea că stăpânirea întreagă a acelei ființe mici ar fi pentru el o fericire nebună și aproape peste putință omenească.

În fiecare dimineață acum ea îi dădea mâna, iar el păstra până seara urmele acelei străneri, și, în carnea lui, amintirea slabei apăsări a degetelor ei mici, îi părea că-i păstrase întipărirea în piele.

El aștepta nerăbdător tot restul timpului, scurta călătorie în omnibus. Iar duminecile îi păreau ucigătoare..

Ea-l iubea de asemeni, fără îndoială, căci primii într'o Sâmbătă de primăvară să se ducă să prânzească cu el la Maisons-Laffitte, a doua zi.

Eră cea dintâi care ajunsese la gară. El fu surprins de aceasta, dar ea îi zise:

— Înainte de-a pleca, am de vorbit ceva cu d-ta. Avem douăzeci de minute; e mai mult decât ne trebuie.

Tremurâ, rezemată de brațul lui, cu ochii plecați și cu obrazii roșii.

Ea reluă:

— Nu trebuie să te înșeli de mine. Eu sunt o fată cinstită, și n'am să merg acolo cu d-ta, dacă nu-mi făgăduiești, dacă nu-mi juri să nu

faci nimic... care să fie... care să nu fie... convenabil...

Se făcuse, dintr'odată mai roșie ca un mac. Tăcû. El nu știă ce să răspundă, fericit și decepționat în acelaș timp. În fundul inimei, preferă poate să fie așa; și totuș... totuș se lăsase legănat, azinoapte de vise cari îi inflăcăraseră sângele. Desigur, ar fi iubit-o mai puțin dacă ar fi știut-o ușuratecă; dar atunci ar fi fost atât de fermecător, atât de plăcut pentru el! Și toate socotelile egoiste pe cari și-le fac bărbații când e vorba de dragoste, îi treceau prin minte.

Cum nu spunea nimic, ea începû să vorbească din nou, cu glasul mișcat, cu lacrimi în colțul pleoapelor.

— Dacă nu-mi făgăduiești că ai să mă respecti de tot, mă întorc acasă.

El îi strânse brațul cu duioșie și răspunse:

— Îți făgăduiesc... N'ai să faci decât ce vei vroî...

Ea părû ușurată și întrebă surâzând:

— Zău e adevărat?

El o privi în fundul ochilor:

— Ți-o jur!

— Să luăm bilete! zise ea.

Pe drum nu putură să vorbească deloc, căci vagonul eră plin.

Ajunși la Maisons-Laffitte, se îndreptară spre Sena.

Aerul cald moleșea carnea și sufletul. Soarele, revărsat pe fluviu, pe frunze și pe iarba,

aruncă mii de străluciri vesele pe corpuri și în spirite. Ei se duceau, mână 'n mână, de-alungul malului, privind peștorii cari alunecau în cete, între două unde. Ei se duceau copleșiți de fericire, ca și cum i-ar fi înălțat de pe pământ o fericire nespūsă.

Ea zise în sfârșit:

— Ce nebună trebui să mă crezi!

El întrebă:

— De ce?

Ea reluă:

— Nu e o nebunie să viu așa, singură, numai cu d-ta:

— Ba nu! e foarte natural...

— Nu! nu! Nu e natural — pentru mine, — fiindcă nu vreau să greșesc, — și așa se greșește și, totuș... Dar dacă ai ști!.. E așa de trist, în fiecare zi acelaș lucru, în fiecare zi a lunii și în fiecare lună a anului! Sunt singură de tot, cu mama. Și fiindcă a avut multe necazuri, ea nu e veselă. Eu fac cum pot. Încerc să râd, ori cum.., dar nu reușesc mereu. Așa e, e rău c'am venit. Cel puțin nu te superă pe mine!..

Drept răspuns, el îi sărută urechia. Dar ea se trase de lângă el, cu o mișcare bruscă, și supărată, îi zise dintr'odată:

— Oh, domnule François! după ce mi-ai jurat...

Și se reîntoarseră, spre Maisons-Laffitte.

Ei prânziră la „Petit-Havre“ — casă joasă pitită sub patru plopi uriași, pe malul apei.

Din pricina acestei îngrămădiri au trebuit să se împartă școlile după toate trebuințele, și se dau îndrumări anume, ce trebuie să învețe cutare pentru slujba cutare.

Așa de pildă dela un comerciant se cere: Comptabilitatea, corespondarea, întocmirile creditului, băncilor și bursa, schimbul mărfurilor, știința despre bani și mărfuri, dreptul comercial și cambial, despre corteluri, matematică și limbi străine.

De încheiere înșirăm cele ce se cer dela un „om cult“ (după broșura Nr. 656 din „Miniaturbibi“, pag 26): „Arheologia (știința lucrurilor vechi), anatomia, antropologia, arhitectura, estetica, astronomia, biologia, biografia (istoria vieții) oamenilor mari, botanica, chimia, istoria culturală a popoarelor mai însemnate, scrierile poetice ale celor mai însemnate popoare și a poporului din care faci parte, în deosebi, geografia, etnografia, geologia istoria universală, igiena (știința despre sănătate) comerțul, istoria bisericăscă, religiunea, istoria artelor, mineralogia, muzica și istoria ei, mitologia (știința despre legendele vechi) pedagogia (legile creșterii), filozofia, fiziologia, psihologia, limbi, desemn.“*) A. D.

Poezii populare.

— Din Năsdud. —

I.

Cel fecior de sâr mai mic
Mă-sa Vineri l-o făcut,
Sâmbătă l-o botezat
Duminecă l-o însurat,
Luni în tabără-o plecat:
La nevastă ș-o lăsat:
Măi nevastă, draga mea,
Da tu numa că m'asteaptă
Nouă ani și nouă luni
Și pe-atâtea săptămâni.
Dacă-i vedeă că nu vine
Tu te sue 'n vârf de munte

*) Nu-i așa că se cer destule? Dar în timpul nostru, care s'ar putea zice al crâșmelor și al gălăgiilor patrioticești, iată cam ce ar ști un deputat maghiar: 1. Din arheologie: unde se află mormântul lui Arpad. 2. Biografia lui Kossuth și Bânty. 3. Geografia „Globului maghiar“. 4. Muzica: Imnul și oda ideii de stat, în 4 voci. 5. Istoria universală maghiară, din care se scoate cu logica (mai bine zis cu furca) de fier că în scurt timp toată lumea va fi maghiară. 6. Măestria de a toastă. 7. Legile cambiului. 8. Legile votării. 9. Etnografie: „Csárdás“.

Aerul mult, căldura, vinișorul alb și turburarea de a se simți unul lângă altul ti făceau roșii, supuși și tăcuți.

Dar după cafea, o veselie bruscă ti cuprinse și după ce trecură Sena, ei porniră dealungul râului, spre satul La Frette.

Deodată el întrebă:

— Cum te cheamă?

— Luiza!

El repetă: Luiza și nu mai zise nimic.

Râul descriind o curbă lungă, se ducea să scalde în depărtare un șir de case albe cari se oglindeau în apă, cu capul în jos. Fata culegea magherite, făcea o jerbă mare, câmpenească, iar el cântă tare, sburdalnic ca un mânz scos la păscut.

La stânga lor, o coastă sămănată cu viță, urmă gârta. Dar François se oprî dintr'odată și rămânând nemișcat de uimire, zise:

— Oh, uită-te!..

Viile încetaseră și toată coasta eră acum acoperită de liliac înflorit. Eră o pădure violetă, un fel de covor mare, întins pe pământ, care ducea până în sat, colo, la doi sau trei chilometri...

Ea rămăsese așa, surprinsă, mișcată:

— Oh, ce frumos!

Și, străbătând un câmp, se duseră, alergând spre acea colină ciudată, care dă, în fiecare an, tot liliacul purtat de-alungul Parisului, în cărucioarele negustoreselor ambulante.

Șt ț-i fă ochiții roată
Și te uită 'n lumea toată.
De-i vedeă codru ciungit
Să ști măndro c'am murit
Impușcat și — nejelit:
Cu pistoale prin picioare
Cu pușcuță prin mânuță
Și tăiat de săbiuță.

Cea nevastă tinerea
Da ia l-o tot așteptat
Nouă ani și nouă luni
Și pe-atâtea săptămâni.
Dacă-o văzut că nu vine
S-o suit în vârf de munte
Ș-o făcut ochiții roată,
S-o uitat în lumea toată
Ș-o văzut codru ciungit
Ș-o știut cumc-o murit
Ș-o văzut codru usecat
Ș-o știut că-i 'mpușcat
Cu pistoale prin picioare,
Cu pușcuță prin mânuță
Și tăiat din săbiuță.

Cea nevastă tinerea
Jos la țară-o coborît
Ș-o văzut murgu viind
Din copite scânteind
Și prin nări pară suflând.
Ea din grai așa grăia:
— Ho-ha-ho! murguțu meu,
Undea-i lăsat domnu tău
Domnu tău și soțu meu? —
Murguțu din grai grăia:
— Da io numa l-am lăsat
Tot în fruntea taberii,
Șede 'n miezu zaverii,
Zace 'n paloș răzimat
Cu capu șede ciuntat!
El ție ție o poruncit
Să-i faci masă la vecie
Cu partea lui de moșie,
Și cu partea lui de loc
Să-i faci masă la prohod,
Tu să te căsătorești
Că lui altu nu-i trebuiești.
Numa-o cruciță de brad
Să io pui — o zis — la cap! —

Cea nevastă tinerea
Ea din graiu așa zicè:

O cărăruie strămtă se perdeă subț copăcei.
Ei o luară într'acolo și găsind un luminiș, se așezară.

Roiuri de muște zumzăiau deasupra lor, împrăstiau un sgomot dulce și nesfârșit. Iar soarele, marele soare al unei zile fără vânt, se răspândeă dealungul coastei înflorite, scotea din pădurea — aceia de buchete o aromă puternică, o uriașe răsuflare de parfumuri, — sudoarea florilor.

Și încet, ei se sărutară, apoi se strânseră în brațe, întinși pe iarbă, fără să-și dea seama decât de sărutarea lor. Ea închise ochii și-l ținea bine, strângându-l cu patimă fără nici un gând, cu mintea perdută, înflorată de la cap la picioare într'o așteptare pătimașe. I se dete întreagă, fără să știe ce face, fără chiar să înțeleagă că i-se dase.

Ea se deșteptă în nebunia marilor nenorociri, și începu să plângă, gemând de durere, cu fața ascunsă în mâini.

El încercă s'o consoleze. Dar ea vol să plece, să se întoarcă acasă numai decât.

Repetă mereu, umblând cu pașii mari:

— Dumnezeule, Dumnezeule!..

El îi spunea:

— Luiza, Luiza... rămâi... te rog...

Ea aveă acum obrăjii roșii, ochii în fundul capului. Indată ce ajunseră în gară, la Paris, ea-l părăsi, fără să-i zică măcar adio.

(Sfârșitul în numărul viitor.)

— Vai mămuică, mama mea,
Ce să fie și asta?
Că nice-s fată la mama
Nice noră la soacra!
Da mai bine ce să-mi fu?
Tot rugina pietrilor
Și mâncarea peștilor...
Tot molu să mă molească
Nime să nu mă cunoască
Doar c'am fost din vieța voastră!

II.

Cel fecior de sâr mai mare
Frumoasă nevastă are
El găzduc și ea săracă
Și mâne-si nu i dragă.
Nevasta din grai grăia:
— Bărbate, sufletu meu,
Tu mă îmbracă ca pe-o doamnă
Și mă leagă ca pe o roabă
Și mă du 'n târg în Brăia mare
Și mă poartă de vânzare.
Cel fecior de sâr mai mare
D'ombrăcat-o ca pe-o doamnă
Ș'a legat-o ca pe-o roabă
Ș-o duso 'n târg în Brăia mare
Ș-o făcut-o de vânzare.
Și ei numa s-o 'ntâlnit
Cu-n căne de turc bătrân.
Cănele de turc bătrân
El din grai așa grăia:
— De vândut îi nevasta? —
Și fecioru răspundeă:
— De vândut, zău, aiasta!
— Da ce-i prețu nevastii?
— Tot cu merța talerii
Ș-o sută și cinci de lei
Și mai mulți mai mărunței...
N'o dau că-i stricată tare,
Nici că-i beutoare mare
Nici că-i vara somnuroasă
Ori că-i iarna friguroasă
Făr' o dau că io-s găzduc
Și ea-i săracă
Și mămuicii nu i dragă! —
Nevasta din grai grăia:
— Bărbate, sufletu meu,
Ia cată la Dumnezeu
Nu mă vinde la ista
Că mi turcu bătrânel
N-oi putea trăi cu el,
Ci mă vinde la altu
Să pot trăi cu dânsu!
Cel fecior de sâr mai mare
El de mână mi o luat-o
Și prin târg a mai purtat-o
Până numa s-o 'ntâlnit
Tot cu-n tinăr de voinic.
Voinicu din graiu grăia:
— De vândut îi nevasta?
— De vândut, zău, aiasta!
— Da ce-i prețu nevastii?
— Tot cu mierța talerii
Ș'o sută și cinci de lei
Și mai mulți mai mărunței...
Că n'o dau că-i curvă mare
Ori că-i doară beutoare,
Nici că-i vara somnuroasă
Nici că-i iarna friguroasă
Făr' o dau că io-s găzduc
Și ea-i săracă,
Și mămuicii nu-i dragă!

Voinicu o 'nceput banii a-i numdră
Și nevasta a se cântă
Și din grai așa grăia:
— Da-u-ar Dumnezeu să deă
Banii să nu i s ajungă
Pe mine să nu mă vândă! —

Voinicu dacă banii i-o numdrat
El de mână o luat

Și din rost așa zicea:
 — Măi nevastă, draga mea
 Io mulți bani pe tine-am dot,
 De'ntrebat n'am întrebat
 C'acui fată ai fost tu?
 Nevasta din grai grăia:
 — Io-s Ioana Banului
 Din țara Hătagului!
 Da voinicu s'o crucit
 — Și din grai el a grăit:
 — Și io-s Ionu Banului
 Din țara Hătagului!
 Hai, sorică, draga mea
 Dute 'napoi la bărbat
 Bătăr banii mi i-am dat
 Dac'acea s'or găta
 Vină c'alți ții-oi mai dă.

A. P. Bănuțu.

Expoziția de copii din Orlat.

Cuvântarea rostită de protopresbiterul Nicolae To-gan, în biserica din Orlat, din prilejul expoziției de copii, ținută la 27 Octomvrie n. 1909.

Iubiților credincioși!

Ziua de azi are să rămână zi însemnată în viața acestei comune. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului, care de ani îndelungați lucră prin povățuitorii săi harnici și pricepuți cu o râvnă laudată de toată obștea neamului nostru românesc, la înaintarea poporului nostru în cele economice și la ridicarea lui pe o treaptă asemenea cu a celorlalte neamuri conlocuitoare, a aflat cu cale să dea de astădată dovezi de hărnicia și de dragostea sa întru înaintarea poporului aici în această comună fruntașă din mărginime. Ce face adecă? A pus la cale o expoziție de copii, a patra ce a înjghebat-o până acum în comitatul Sibiiului. Vor fi între voi, iubiților credincioși, și de aceia, cari vor crede, că lucrul ce se face azi aici în comuna aceasta este iac-așa un prilej să se mai întâlnească domnii să le treacă de urt în lipsă de altă treabă, căci ce are a face arătarea copiilor cu starea economică a poporului nostru, ori cu înaintarea ei? Doar românul a trăit până acum pe aceste plaiuri, unde l-a implântat împăratul Traian înainte cu 18 sute de ani, și fără fleacuri de acestea. Românul dacă are ceva, apoi har Domnului că copii are, numai să aibă cu ce să-i hrănească și să-i îmbrace, ba unii au chiar mai mulți decât ar dori și le pare poatemai rău de un purcel decât când le-ar muri un copil.

Să-mi dați însă voe să vă spun, dacă s'ar găsi cumva între voi oameni, cari să gândească, să simțească și să judece în chipul acesta, că aceia se află într'o mare rătăcire, precum se rătăcesc și aceia cari cred, că expozițiile de copii n'au nici o însemnătate în economia unui popor. Iată pentruce! Oamenii luminați la cap, cari se îndeletnicesc cu economia țărilor și neamurilor au satorit de mult învățătura adevărată și neîndoelnică, că temeiul înaintării în bunăstarea economică îl formează puterea de sporire a unui neam și sănătatea, vigorozitatea, trezvia singuraticilor oameni, cari fac laolaltă neamul. Doar însuș Dzeu a zis cătră strămoșii noștri Adam și Eva: „creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul“. Porunca aceasta e limpede și lămurită ca lumina zilei. Din porunca asta dzeiască rezultă deci, că cine nu crește și nu se înmulțește nici pământul nu-l va stăpâni, ci locul lui îl vor lua alții, cari știu că cuvântul Domnului rămâne în veci, e pururea adevărat. Unde este spor, sunt brațe multe la orice nevoie, unde sunt brațe multe, sănătoase, puternice și treze, acolo se desvoaltă muncă multă, urmează dela sine bunăstarea economică, îndeplinirea și fericirea pământescă și cu acestea cultura și înălțarea neamului. Sunt adevăruri acestea, iubiților credincioși, pe cari nu le trage la îndoială nici un om cu mintea la locul său.

Vedeți, de acestea adevăruri mântuitoare sunt povățuiri și vrednicii conducători ai reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului, cari v'au făcut cinstea, cinstea zic, de a se înfățișa azi în comuna aceasta, lucru pentru care trebuie să le fim cu toții mulțumitori. Incep lucrul dela rădăcină, căci acolo trebuie pusă temelie tare și neclătită, apoi bunăstarea economică și cu aceasta cultura și înaintarea urmează dela sine.

Noi românii, cum am zis mai înainte, slavă Domnului, nu ne numărăm între acele neamuri, cari nu se sporesc, și sporirii noastre avem să-i mulțămim că ne-am putut susține tari în picioare de 1800 ani pe plaiurile acestei țări, am alcătuit mii de sate cu toată vitregitatea timpurilor, ce au trecut peste capetele noastre. N'am pierit, căci ne-am sporit, ba sporiul nostru a dat altora de gândit și ne-au poreclit cu sute de ani mai înainte: „nație prăsitoare de copii“. De e poreclă aceasta, las să fie poreclă, dar pentru noi ea este și trebuie să rămână o virtute, care prinde trăinicia și puterea de viață a neamului nostru.

Data fiind condiția sporirii precum se crede în deobște și ar fi trist dacă s'ar adevăra vre-odată contrarul, dacă vrem și trebuie să vrem a nu da de minciună zicala: „Român verde ca stejarul“, cu care ne mândrim, trebuie să căutăm, ca să dăm tinerelor odrasle și o creștere înțeleaptă atât trupească, cât și sufletească, ca odraslele ce ies din trupina neamului nostru să se desvoalte și înalte, cum se înalță mândrul brad la munte la locul ce-i prierște, și să nu rămână niște stărpituri, niște tufe răioase, cari să le poată lovi oricine cu piciorul.

S'a adevărit adecă că la noi Românii adevărați nu se țin seamă cum ar trebui să se țină, de o îngrijire destul de bună a tinerelor odrasle, în ceea ce privește cerințele sănătății și dezvoltării lor trupesti și urmarea e, că cei mai mulți copii se prăpădesc înainte de vreme, iar alții în lipsa de condiții prielnice de dezvoltare provenite mai mult din nepricepere, decât din sărăcia noastră, rămân adeseori ființe pipernicite ori cu scăderi trupesti și sufletești, cari nu fac cinste neamului nostru, ci ne dejosesc în fața străinilor.

Aici vrea să ajute cu o râvnă vrednică de toată lauda Reuniunea rom. de agricultură din cott. Sibiiului prin expozițiile de copii, ce le pune la cale în deosebite comune de ale noastre. Și iată cum: deoparte dând premii, cinste, mamelor cari dovedesc prin înfătoșarea copiilor lor, că-și pricep cum trebuie sfânta lor chemare de mame, de care sunt răspunzătoare, au să dea seamă și înaintea lui D zeu și înaintea neamului nostru, și aceasta pentruca să servească drept pildă de urmat pentru alte mame mai puțin pricepute și cunoscătoare de datoria lor sfântă; iar de altă parte sămănând prin oameni pricepuți, cum sunt doftorii noștri și alți cărturari învățături înțelepte și folositoare în ceea ce privește îngrijirea copiilor, că nu numai să nu piară, cum se întâmplă adeseori, înainte de vreme din nepriceperea părinților, ci să se desvoalte în oameni cu trupuri sănătoase, puternice și pline de viață, dela care atârnă și dezvoltarea puterilor sufletești, căci ziceau încă cei vechi, strămoșii noștri Romani, că minte sănătoasă poate fi numai în trup sănătos.

Aș vrea să știu acum iubiților credincioși, că după celece vi le-am spus cu prilejul acesta, mai sunt între voi oameni de credința aceea, că expozițiile de copii sunt numai trecere de vreme, sunt numai prilej pentru întâlnirea domnilor să le treacă de urt. Eu cred, că nu!

Noi cari am venit azi aici în mijlocul vostru din depărtări și cu cheltuiala noastră, tocmai prin venirea noastră dovedim, că știm și pricepem însemnătatea lucrului pus la cale și cerem și dela voi, ca așa să-l socotiți, precum v'am spus, cred deci că vorbesc din inimile tuturor

când dela locul acesta aduc mulțămimă vrednicilor și neobosiților conducători ai reuniunii române de agricultură din cott. Sibiiului, pentrucă ni-au prilejuit ziua aceasta de mare însemnătate în viața comunei Orlat, precum și tuturor celorlora, cari au contribuit în ori-ce chip la înjghebarea acestei expoziții. Să trăiască! Iar voi să fiți cu luare aminte la cele-ce le veți vedea și auzi de aci înainte. Amin.

ȘTIRI.

După cum suntem informați d-l Dr. Alexandru Mocsonyi a fost numit concipist-practicant în minister.

Memoriile baronului Louis Vecsere mort de curând în America au fost confiscate de consulatul Austro-Ungar. Se știe că baronul Vecsere a fost cel din urmă martor ocular la tragedia principelui de cor. Rudolf, petrecută la Mayerling.

Cristofor Columbus sfânt. De curând Papa a primit o petițiune dela credincioșii catolici din America de sud, prin care cer ca Columb, descoperitorul Americii, să fie declarat de sfânt. Această petițiune unică în felul ei, poartă nici mai mult nici mai puțin decât 250 de mii de subscrieri și are lungimea unui kilometru. Petițiuni de felul acesta au mai venit și dela catolicilor din Franța, când au cerut ca Ioana D'Arc să fie declarată de sfântă. Și Polonii au înaintat o cerere ca aceasta.

Papa le-a declarat credincioșilor săi, că să meargă liniștiți acasă, că este posibil că cererea lor să fie implinită; trebuie însă să cheme consiliul superior, care va decide dacă vestitul geograf poate să fie declarat de sfânt.

Mari tulburări s'au făcut zilele trecute la București din pricina doctorului D. Rakovsky, fostul șef al socialiștilor din țară. D. Rakovsky a fost expulzat din România, ca fiind cetățean străin și periculos pentru ordinea publică. După o petrecere mai îndelungată în străinătate a încercat zilele trecute să se introducă în țară prin vama Căineni, având un pașaport fals. Fiind însă recunoscut a fost trecut de poliție peste frontieră. D. Rakovsky se află astăzi în Budapesta și publică articole în ovreiescul „Pester Loyd“ în cari vestește „barbaria“ românească, iar tovarășii săi dela București aranjază demonstrații în favorul expulzatului.

Ministerul de interne din România, a dat următorul comunicat care lămurește originea acestui domn:

Doctorul Cristea George Stanceff, zis Rakovsky, a fost expulzat din țară printr'un jurnal al consiliului de miniștri din 2 Iulie 1907.

Născut în Cotel, în Bulgaria, la 29 August 1873, din părinți bulgari, George Stanceff și Maria Rakovsky, botezat de preotul Costa Petroff, a urmat clasele primare la Varna, gimnaziul la Gabrowa, iar mai târziu se află în Franța ca bursier al ministerului instrucțiunii publice din Bulgaria.

A fost înscris în listele de recrutare a comunei Cotel, ca aparținând contingentului 1893, și a figurat pe aceste liste ca nesupus până la 1902.

Părinții lui au emigrat în Dobrogea pe la 1880, când Cristea George Stanceff avea șapte ani, așa că nici părinții nici el nu pot fi considerați ca cetățeni români dobrogeni, deoarece nu se aflau în Dobrogea în ziua de 11 Aprilie 1877, cum cere articolul 3 al legii pentru organizarea Dobrogei.

De altmintreli, doctorul Cristea George Stanceff a trecut frontiera română cu pașapoartele bulgare Nr. 154 și 406 în anii 1897 și 1899; la 1894 a fost expulzat din Berlin ca supus bulgar; cu propria sa mână s'a înscris tot ca bulgar în

registrul de matriculare a facultății de medicină din Berlin; a luat parte la congresul socialist din 1899, în calitate de delegat al Bulgariei.

Chiar înalta Curte de cassatie, la 5 Aprilie 1903 respingând recursul făcut de doctorul Stanceff-Rakovsky, privitor la ștergerea lui din listele electorale, a constatat că acesta „s'a supus unei protecțiuni străine în mod constant și neîndoios“.

Vezevul în erupțiune. De câteva zile Vezevul e din nou în erupțiune și revarsă din el o colosală cantitate de lavă, care a inundat Observatorul și o parte din linia ferată. Sunt mulți răniți.

Un nou atentat împotriva așezămintelor noastre scumpe s'a săvârșit Marți seara în comuna Vidra. Anume nește necunoscuți au aruncat petrolu asupra casei unde s'a născut marele nostru erou național Avram Iancu și i-a dat foc.

Fapta mișească a fost din norocire observată la vreme și focul a fost localizat înainte de a fi putut preface în cenușe și ultima rămășiță, care ne mai aduce aminte de vremile mari de odinioară.

După atentatul săvârșit la Blaj pe câmpul libertății, vine curând acesta. Câtă infamie nu trebuie să îndurăm dela iubiiții noștri compatrioți. Vom ține minte însă.

Un omor senzațional în Petersburg. „Lokalanzeiger“ află din Petersburg, că la Moscova s'a comis un omor, care face senzațiune prin faptul că s'a întâmplat în împrejurările analoage omorului comis contra lui Letșikov.

Cadavrul este al unui inginer și îi lipsește pielea de pe cap.

Proces disciplinar. Profesorului Leyden i s'a intentat proces de disciplină, care face mare senzațiune. Cauza procesului e vânătoria după clientelă.

Tot cearta pentru pol. Universitatea daneză a respins cererea societății geografice din Washington de a face parte din comisiunea de anchetă, care va avea să cerceteze documentele date de exploratorul Cook pentru a dovedi că a ajuns într'adevăr la pol.

Tolstoi vrea să-și editeze operele. Soția Tolstoi, nevasta contelui Leon Tolstoi, a sosit la Petersburg cu scopul de a se prezenta în audiență la Stolypin și al rugă să intervină ca guvernul să-i permită lui Tolstoi să-și editeze toate operele. Tolstoi a trimis totodată și o scrisoare lui Stolypin prin care-l roagă să-i permită editarea operelor. În scrisoarea aceasta se mai plânge și contra censurei prea riguroase, mai ales față de operele sale, cari nu cuprind altceva decât dumnezeirea și dreptatea. Soția lui Tolstoi se va ruga de Stolypin ca să permită prietenului lui Tolstoi, Certkov Vladimir, să se reîntoarcă la Iasnaia Polyana, pentru că Tolstoi suferă în lipsa lui.

Scandal la cursele de cai din Viena. La cursele de cai de după amiază a fost un scandal colosal la Hipodrom. Cauza scandalului a fost descalificarea a doi cai, cari în cursa IV s'au îndreptat spre potou. A fost declarat învingător un al treilea, Géza și a fost plătit 10,663 cor.

Publicul s'a revoltat contra acestei hotăriri a comitetului, și a făcut scandal, cerând înapoi plata pariului și întrebându-l pe epitetul de „pungași“ față cu membrii din comitet.

Scandalul degenerând publicul s'a dat la acte de adevărat vandalism, răsturnând tribunele și cassele de bani. Direcția a fost nevoită să fugă.

Poliția n'a fost în stare să potolească revolta. Publicul a aruncat cu pietre și bolovani asupra poliției. Au devastat apoi tribuna regală și au aruncat rămășițele ei asupra poliției. Din

cauza aceasta cursele au fost amânate, și poliția numai după o oră a putut face liniște, dând afară publicul din Hipodrom.

Nu se știe dacă în urma acestui scandal vor mai avea loc cursele din Noemvrie.

Aniversarea societății ziaristilor „Concordia“ din Viena. Asociațiunea ziaristilor vienezi „Concordia“ a celebrat azi în mod solemn a cincizecea aniversare a existenței sale. La întrunirea solemnă au asistat președintele consiliului Bienerth, miniștrii Haerdtl, Bilinski și Suerah, autoritățile, numeroși savanți scriitori, artiști, numeroase deputațiuni ale asociațiunilor de ziaristi germani și slavi, numeroși ziaristi dela gazetele străine. După discursul solemn al președintelui „Concordiei“ dl Bienerth a pronunțat un discurs amintind întunecoasa situațiune politică din vremea întemeierii „Concordiei“ și a zis că este de remarcă că și azi situațiunea politică este posomorită însă oratorul este cu tărie convins, că cuvântul liberator va fi găsit. Președintele consiliului a salutat societatea „Concordia“ și a arătat cele mai sincere felicitări în numele guvernului; a adus elogiul virtuților profesiei de ziarist, a relevat importanța presei, a apreciat activitatea „Concordiei“ pe domeniul social și umanitar. Discursul a fost viu aplaudat. S'a dat cetire apoi la numeroase manifestări și salutări din partea artiștilor, poezilor și scriitorilor austriaci și străini între cari și din partea reginei României.

Convenția comercială turco-română. O subcomisiune compusă din ministrul de comerț Haladjian, fostul ministru la București Kiazim și fostul consul general la Galați Azarian, a fost însărcinată a studia proiectul convențiunii comerciale turco-române și a supune consiliului de miniștri un raport.

Se speră că proiectul va fi supus parlamentului în sesiunea viitoare.

Mari războaie țărănești în Rusia. În gubernia Volhiniei, la Sitomir, pe proprietățile prințului Ledohovski, țărani s'au revoltat, punând foc și omorând pe toți slujbașii proslujbașii proprietăților. Măcelul a fost groznic.

N'a scăpat nici un logofăt de moșie. Țăranii au comis crime îngrozitoare. Când a intervenit poliția era prea târziu. Țăranii au sărit și asupra poliștilor, dintre cari au omorât peste 40 de inși. Intervenind cazacii, au sărit mii de țărani asupra lor și au liberat 60 de țărani prizonieri. Cazacii au fost fugăriți. Acum a pornit vice-gubernatorul Volhiniei cu escadroane de ulani în contra țăranilor.

Din isprăvile prințului George al Serbiei. Se comunică din Semlin că prințul George a gonit din conac pe dl dr. Dușan Vuici, unul dintre cei mai credincioși bărbați ai regelui Petru.

Dr. Vuici a administrat mult timp proprietățile regelui; și acum a demisionat din postul său, deoarece prințul George l-a atacat și l-a amenințat în mai multe rânduri.

Regele Petru a invitat la masă pe dr. Vuici, acesta, însă, a refuzat și a declarat că nu va mai pune piciorul în conac.

Prințul George l-a atacat pe Vuici, pentru că n'a voit să-i comunice cine servește ziarul „Svono“ cu știri tendențioase despre faptele sale, ba în timpul din urmă prințul a afirmat, că Vuici știe despre aceasta și chiar el inspiră ziarul.

Prințul George l-a amenințat, spunând între altele, că-i va arăta ce putere are dansul.

O nouă descoperire sifiligrafică. Dr. Quéry, după cum anunță „L'Eclair“ a reușit să izoleze și să cultive și el microbul sifilisului, în labora-

torul profesorului Lassar din Berlin. Nu numai atât însă, savantul francez a descoperit și un serum antispecific cu care a vindecat sute de bolnavi. Citatul ziar anunță că Academia de medicină din Paris se va ocupa în curând de lucrările științifice ale d-ului Quéry.

Moartea lui Menelik. „L'Eclair“ află din Addis-Abeba, că împăratul Etiopiei ar fi murit de două zile, și că știrea morții lui se tănuște, până să vor rezolva toate chestiunile referitoare la succesiunea lui.

De toate.

Descoperirile și invențiunile veacului al XIX-lea.

Veacul XIX a fost mai bogat în invenții decât toate veacurile trecute. Într-o carte a învățatului A. R. Wallace, aflăm o conșierie, care ne dă o icoană limpede despre marile fapte ale minții omenești din acest veac.

Dacă vrem să înșirăm lucrurile cari, în dată ce s'au descoperit au și dat roade văzute în viața de toate zilele vom înșira următoarele:

1. *Trenul*, care a făcut revoluție în felul de-a călători și de a schimba mărfurile.
2. *Corăbiiile cu vapor*, cari sunt pentru mare ceia ce e trenul pe uscat.
3. *Telegraful electric*, care a ușurat schimbul veștilor.
4. *Telefonul*, care îți trimite glasul la depărtări mari.
5. *Chibriturile*, care au schimbat cu totul felul de a aprinde focul.
6. *Lămpile*, o foarte binefăcătoare îmbunătățire a luminii măiestrite.
7. *Lumina electrică*, o înnoire a lămpilor, care la timpul său va înlocui pretutindenea cu mare folos lămpile cu gaz.
8. *Fotografia*, care face servicii foarte bune în viața socială și științifică.
9. *Fonograful*, care reproduce orice voce precum fotografia reproduce orice formă.
10. *Razele Höntgen*, („X“), care ne arată internul corpurilor, pe care cu ochii nu-l putem vedea. (De pildă: înghite cineva un ban; cu ochii liberi nu poți ști unde i-s'a oprit, însă cu razele Röntgen, cari pătrund și prin trup, vezi unde este banul.)
11. *Analiza spectrală*, cu ajutorul căreia putem cunoaște dacă natura chimică a unui lucru e curată, ori lucrul e corcit. (De pildă se poate afla că laptele cutare e curat ori măiestrit) Și tot cu ajutorul analizei spectr. s'a putut afla natura materiei ce o au corpurile cerești, și alte lucruri.
12. *Aflarea de mijloace*, cari stăpără durerea (anestizatoare) așa încât îți poate face tăieturi doftorești fără să te doară.
13. *Intrebuințarea de mijloace antiseptice și aseptice în medicină*, cari mult au contribuit la mântuirea vieților omenești.

Descoperirile mai însemnate făcute înainte de veacul al 19-lea.

1. Inventarea literilor,
2. Inventarea numerilor (arabici).
3. Aflarea Compasului (busolei).
4. Iscodirea tiparului în veacul 15. Într'al 16 nimic.
5. Ochianul într'al 16 veac.
6. Într'al 18, câteva mașini mai de a doua mână.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRIU MARCU.

P. T.

Aduc la cunoștința onor. public, că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi

mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch și vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiază și seară.

Cu toată stima

Liviu Brote.